

► Themabrief: **Algemeen**

► DSO/Strategie, Externe Betrekkingen, Portfoliomanagement en Onderzoek

- SEPO verbindt en adviseert met portefeuille overstijgende blik over de beleidsthema's van DSO. Het team Onderzoek verzamelt en ontsluit de benodigde informatie en kennis, monitort relevante ontwikkelingen, evalueert beleidsmaatregelen en adviseert hierover voor de DSO-vakgebieden..

November 2021

Positie van Den Haag ten opzichte van andere grote steden

De Atlas voor Gemeenten wordt jaarlijks gepubliceerd.¹ Daarin worden de 50 grootste gemeenten van Nederland op verschillende terreinen met elkaar vergeleken. De Atlas is door de jaren heen een stabiele benchmark gebleken om gemeenten te vergelijken en is methodisch goed onderbouwd. Daardoor is het één van de meer relevante 'lijstjes' voor gemeenten om hun ontwikkeling te ijken.

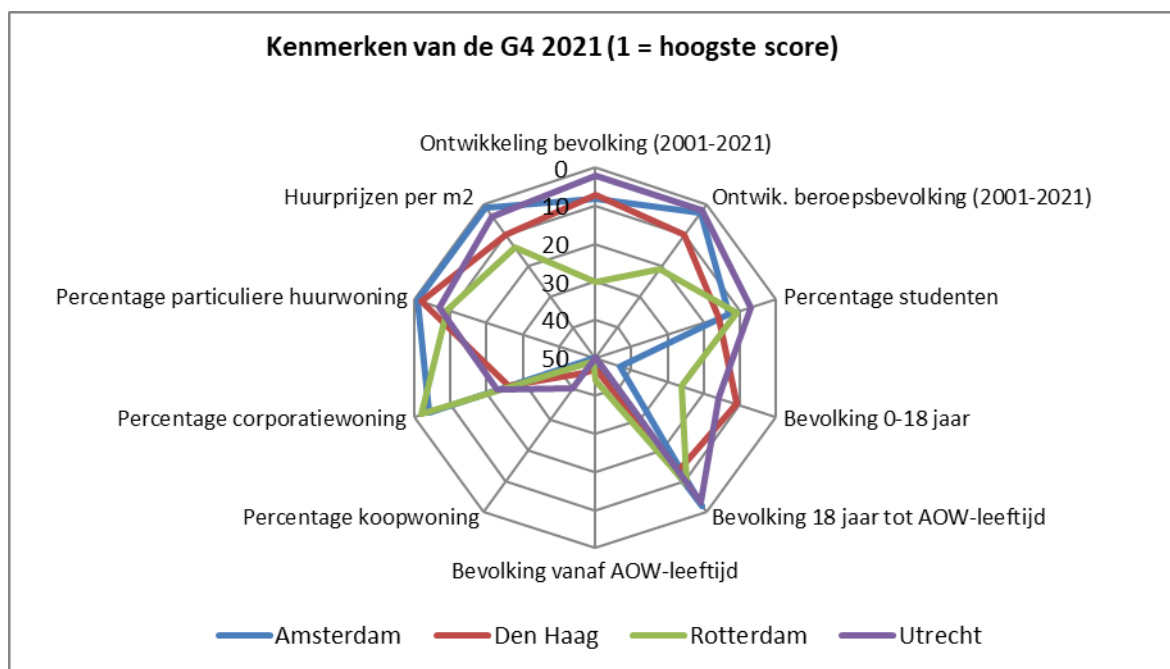
Wanneer we kijken naar de positie die Den Haag in de loop der jaren inneemt dan blijkt dat het een aantrekkelijke stad is en blijft om in te wonen, maar dat de stad sociaaleconomisch gezien wat lager scoort. Den Haag doet het in sociaaleconomisch opzicht net iets slechter dan Rotterdam, maar veel slechter dan Amsterdam en Utrecht. De verschillen zijn de afgelopen jaren groter geworden. Deze Kenniswijzer vat de inhoud van de Atlas voor Gemeenten samen vanuit het Haagse perspectief.

Normaliter behandelt de Atlas ook een specifiek thema, maar vanwege de coronacrisis is het daar dit jaar niet van gekomen. In plaats daarvan kijken we wel naar de ontwikkeling van de 15 grootste gemeenten in de afgelopen 15 jaar.

Algemene ontwikkelingen in de vier grote steden

In de Atlas wordt jaarlijks naar 50 indicatoren gekeken. De 50 grootste Nederlandse gemeenten worden per indicator geordend van hoog (positie 1) naar laag (positie 50). In onderstaande radarplot is te zien welke positie de vier grote steden (G4) op een aantal indicatoren innemen. Uit de figuur op de volgende pagina blijkt dat alle vier grote steden hoog scoren op ontwikkeling van de bevolking in de periode 2001-2021 (dus veel groei), alleen Rotterdam blijft iets achter. Hetzelfde geldt voor de groei van de beroepsbevolking in de periode 2001-2021. Verder scoren de grote steden hoog qua aandeel bevolking 18 jaar tot AOW-leeftijd, aanbod particuliere huurwoningen en stijging huizenprijzen. Laag scoren ze op aandeel ouderen (vanaf AOW-leeftijd). Tussen de grote steden zijn er aanzienlijke verschillen qua aandeel jongeren en percentage corporatiewoningen. Van de G4 scoort Den Haag het laagst op het aandeel studenten op de bevolking.

¹ Atlas 2021 voor Gemeenten; de 50 grootste gemeenten van Nederland op 50 punten vergeleken.

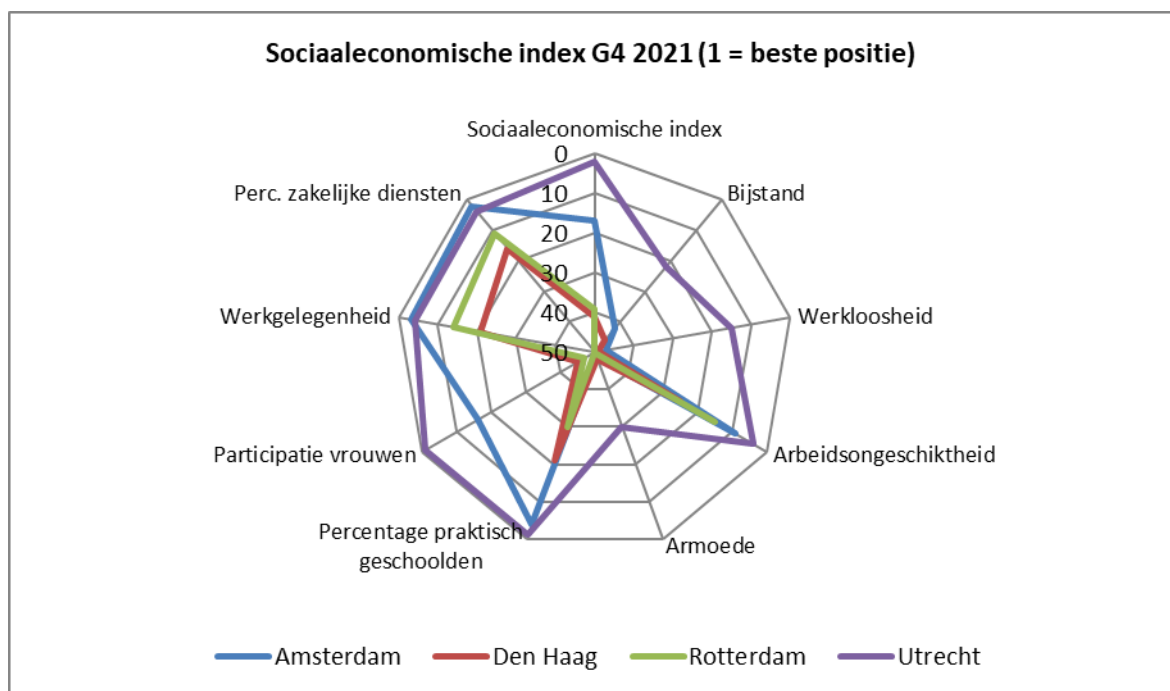

Sociaaleconomische index

De sociaaleconomische index vormt samen met de woonaantrekkelijkheidsindex de kern van de Atlas voor Gemeenten. Door de scores van de afgelopen jaren op een rij te zetten ontstaat een beeld van de ontwikkeling van Den Haag ten opzichte van de 50 grootste gemeenten in Nederland.

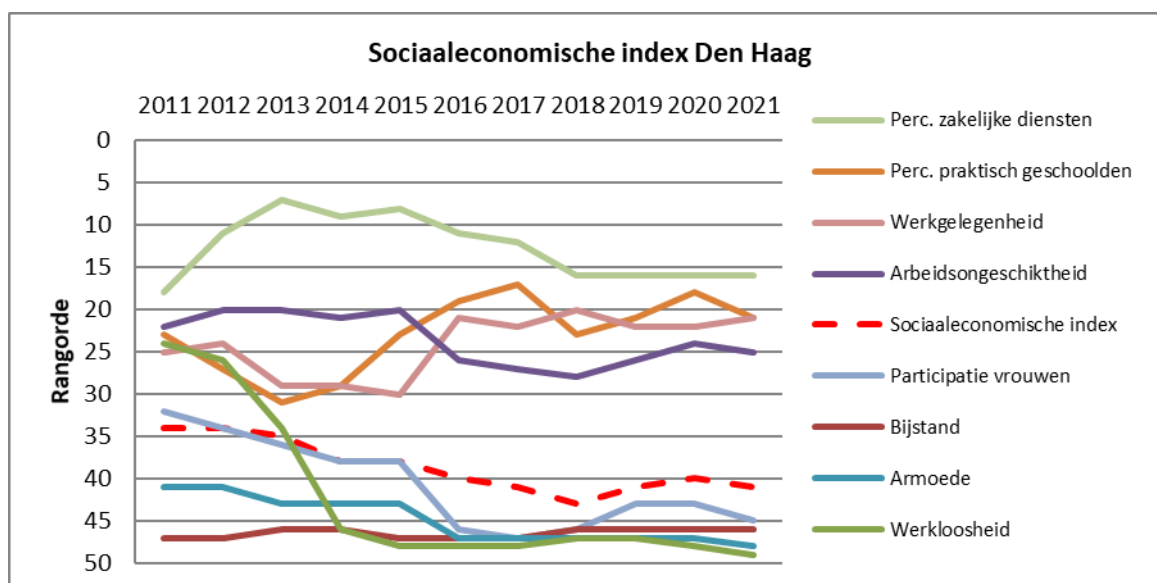
De sociaaleconomische index bestaat uit het aantal personen in de bijstand, het werkloosheidspercentage, het aantal arbeidsongeschikten, het percentage huishoudens met een inkomen lager dan 105% van het sociaal minimum, het aantal mensen met een lage opleiding (geen startkwalificatie), de participatiegraad van vrouwen op de arbeidsmarkt, de werkgelegenheid (het aantal banen in de gemeente als percentage van de beroepsbevolking) en het percentage groeisectoren (banen in de financiële en zakelijke dienstverlening). De sociaaleconomische index is niet afgeleid uit een kwantitatieve analyse maar gebaseerd op kennis over arbeidsmarkt, werkgelegenheid en lokale economie.

Den Haag scoort in sociaaleconomisch opzicht niet zo goed. Amsterdam en vooral Utrecht doen het duidelijk beter. Ten opzichte van de andere grootste gemeenten van Nederland heeft Den Haag net als Amsterdam en Rotterdam veel bijstandsgerechtigden, werkloosheid en armoede. Utrecht scoort hierin gunstiger. Qua werkgelegenheid, zakelijke diensten, arbeidsongeschiktheid en laagopgeleiden neemt Den Haag een middenpositie in. Wat betreft participatie van vrouwen scoort Den Haag evenals Rotterdam erg laag. In onderstaande radarplot is dit te zien.

De sociaaleconomische positie van Den Haag is de afgelopen jaren verslechterd. Den Haag is van de 34^e plaats in 2011 gezakt naar de 41^e plaats in 2021.² Dit komt vooral door een lagere positie op de indicatoren armoede, participatie van vrouwen en werkloosheid. Met name op dit laatste punt is de positie van Den Haag ten opzichte van andere steden de afgelopen 10 jaar sterk verslechterd (van de 24^e naar de 49^e plaats).

In 2019 en 2020 was wel een lichte verbetering van de sociaaleconomische index te zien, vooral door een betere score op arbeidsongeschiktheid, percentage laagopgeleiden en participatie vrouwen, maar in 2021 is Den Haag weer iets gedaald.

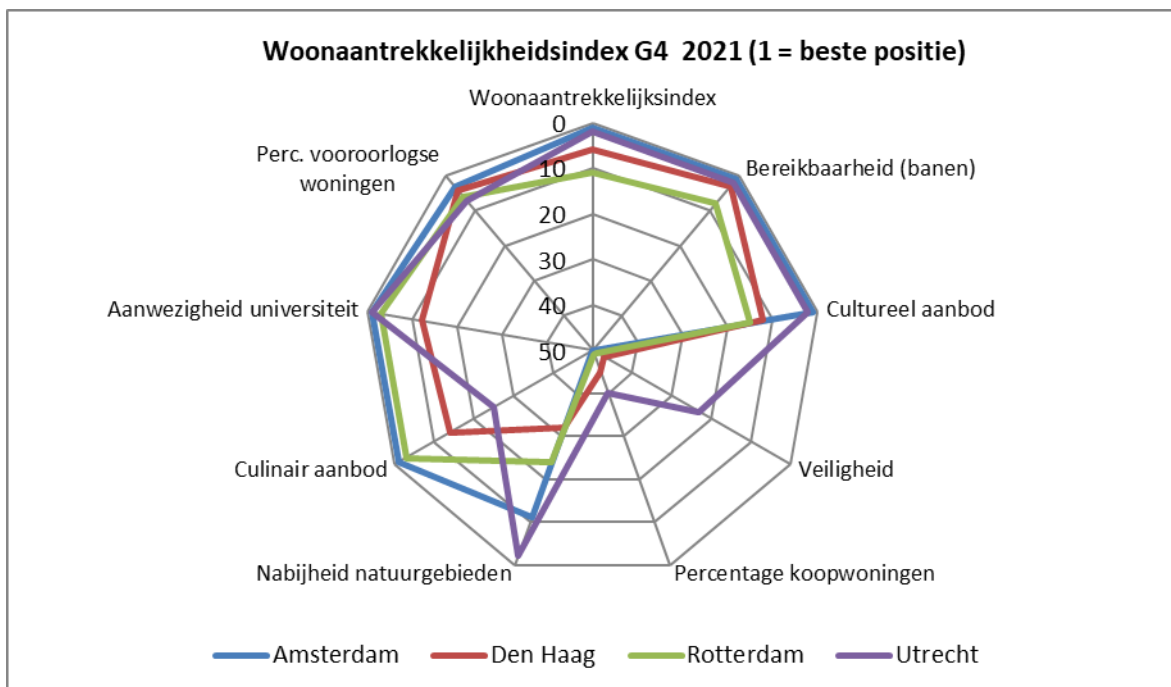

² Het gaat hier om de rangnummers zoals die gepubliceerd zijn in de rapportages van Atlas van Gemeenten. In 2016 is de berekeningsmethodiek gewijzigd waardoor een trendbreuk is ontstaan.

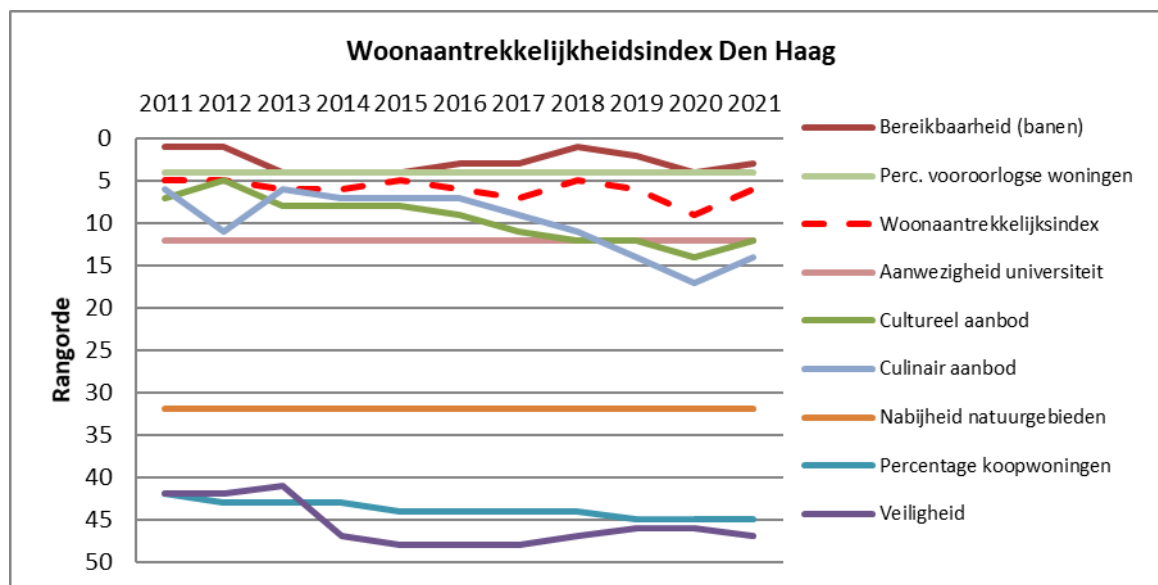
Woon aantrekkelijkheidsindex

Deze index laat zien hoe aantrekkelijk een gemeente is om in te wonen. Daarbij wordt naar acht indicatoren gekeken die ieder een eigen gewicht hebben gekregen. In volgorde van belangrijkheid zijn dat: bereikbaarheid van banen, cultureel aanbod (podiumkunsten), veiligheid (op basis van het aantal geweldsmisdrijven en vernielingen), aandeel koopwoningen in de woningvoorraad, bereikbaarheid van natuurgebieden, kwaliteit van het culinaire aanbod, aanwezigheid van een universiteit en historisch karakter van de stad (percentage woningen gebouwd voor 1945). De selectie van de indicatoren die deel uitmaken van de woon aantrekkelijkheidsindex en de bijbehorende gewichten zijn de uitkomst van een objectieve econometrische analyse, dus niet op basis van een enquête en de subjectieve beleving van mensen maar op basis van feitelijk (woon)gedrag.

Den Haag neemt de zesde plaats in op de woon aantrekkelijkheidsindex; achter Amsterdam, Utrecht, Amstelveen, Haarlem en Amersfoort. Den Haag scoort goed omdat er vanuit Den Haag veel banen bereikbaar zijn, het culturele en culinaire aanbod goed is en er veel vooroorlogse woningen zijn. Dit geldt trouwens ook voor de andere grote steden. Op het gebied van veiligheid en het percentage koopwoningen scoren de G4 laag. Den Haag heeft als enige grote stad geen eigen universiteit, maar wel in de buurt. Kanttekening hierbij is dat de Haagse Campus van Universiteit Leiden en andere vestigingen van universitair onderwijs in Den Haag niet meetellen, omdat dit satellietvestigingen zijn, terwijl het aantal WO-studenten in Den Haag inmiddels wel vele duizenden bedraagt. Verder scoort Den Haag in de gekozen methodiek laag als het gaat om de nabijheid van natuurgebieden. Ook hierbij moet een belangrijke kanttekening worden gemaakt: strand en duinen zijn namelijk buiten beschouwing gelaten omdat is gekozen voor 'bos' als indicator en dat geeft dus vanuit Haags perspectief een nogal scheef beeld. In onderstaande radarplot zijn de verschillen tussen de G4 te zien.

De rangorde van Den Haag varieerde in de afgelopen 10 jaar tussen de vijfde en negende positie. In 2019 en 2020 zakte Den Haag steeds verder weg door lagere scores op cultureel aanbod, culinair aanbod en de bereikbaarheid van banen. Maar afgelopen jaar is sprake van een herstel door betere scores op dezelfde indicatoren. In onderstaande figuur is dit te zien. Den Haag blijft een aantrekkelijke stad om te wonen.

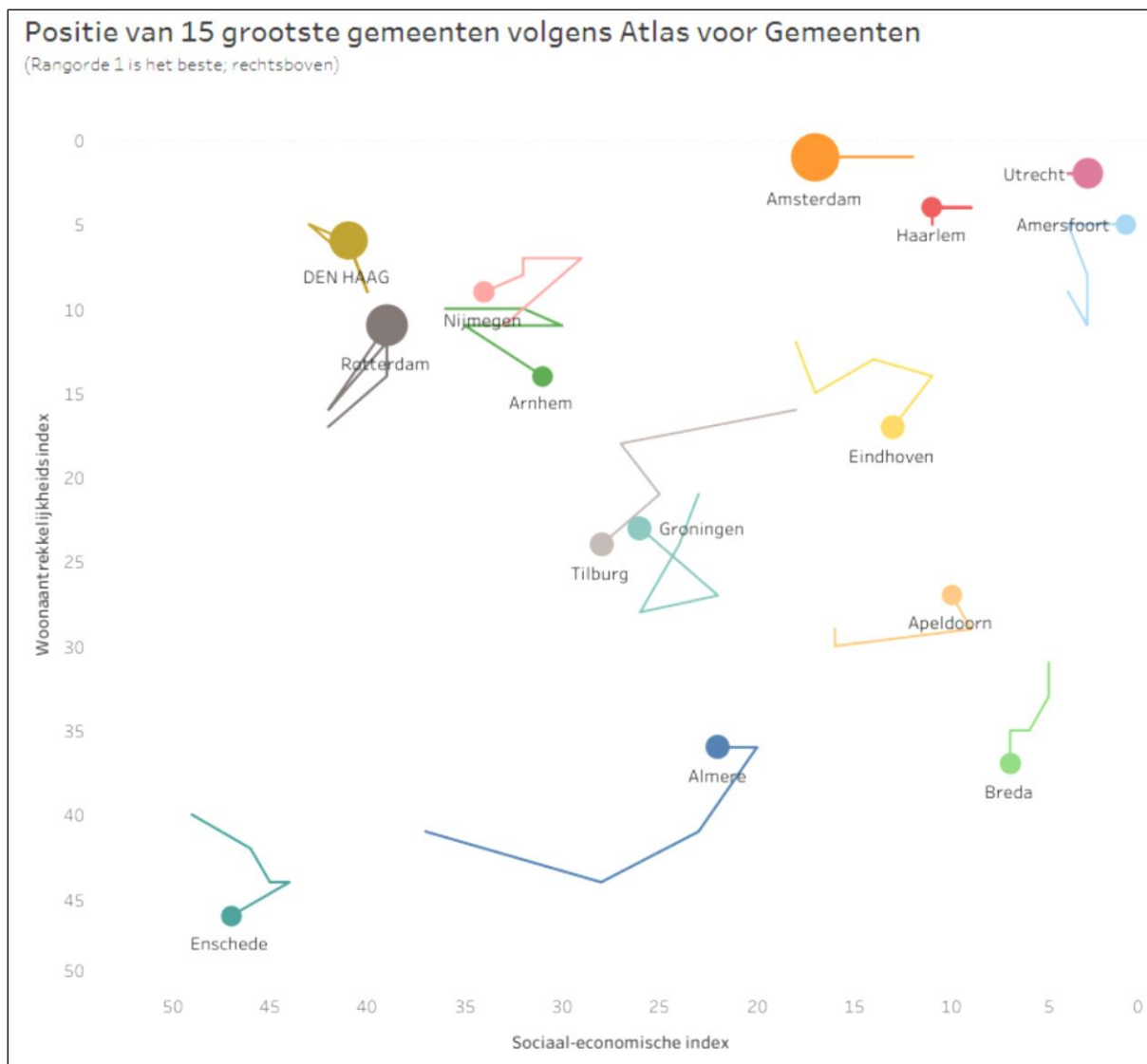

In de bijlage wordt de positie van Den Haag op tal van indicatoren die de afgelopen jaren in de Atlas voor Gemeenten aan de orde zijn gekomen, weergegeven.

De ontwikkeling van de 15 grootste Nederlandse gemeenten

Omdat de Atlas dit jaar geen specifiek thema bevat, hebben we zelf gekeken naar de ontwikkeling van de 15 grootste Nederlandse gemeenten om de positie van Den Haag iets meer in te kleuren. Hiervoor hebben we hun rangordes op de woon aantrekkelijkheidsindex en de sociaaleconomische index, zoals die in de Atlassen voor Gemeenten in de periode 2006 t/m 2021 zijn gepubliceerd, op een rij gezet.

De figuur op de volgende pagina laat de positie van de 15 grootste gemeenten zien op beide indexen. De stip geeft de positie van een gemeente in 2021 weer, de grootte van de stip geeft het inwonertal weer en de 'staart' de positie in de afgelopen vijf jaar. Uit de figuur blijkt dat Utrecht, Amsterdam, Haarlem en Amersfoort heel goed scoren (rechtsboven) en dat hun positie vrij stabiel is (korte staart). Over het algemeen zijn de posities van de 15 grootste Nederlandse gemeenten ten opzichte van elkaar vrij stabiel. De lijnen kruisen elkaar nauwelijks. Er treden jaarlijks wel wat verschuivingen op, maar het ene jaar in positieve zin en het andere jaar in negatieve zin. Uitzonderingen zijn Almere en Tilburg die allebei een langere staart hebben, hetgeen duidt op een sterkere verandering. Bij Almere gaat het om een verbetering van de sociaaleconomische index en bij Tilburg om een verslechtering van beide indices.

De volledige ontwikkeling van de steden in de afgelopen 15 jaar is te zien op:

<https://public.tableau.com/app/profile/henk.van.andel/viz/PositieDenHaag/Scatterplot>

Daar zijn ook de scores op beide indices per stad te vinden (zie tabblad 'Ontwikkeling per stad').

In de afgelopen 15 jaar heeft Den Haag haar goede positie op de woonaantrekkelijkheidsindex behouden (in 2006 op de 4^e plaats in 2006 en in 2021 op de 6^e plaats), maar is Den Haag op de sociaaleconomische index flink gezakt (van de 25^e plaats in 2006 naar de 41^e plaats in 2021).

Bijlage: Ontwikkeling van de positie van Den Haag in de periode 2011-2021

In onderstaande tabel wordt het rangordnummer van Den Haag weergegeven ten opzichte van de 50 grootste gemeenten van Nederland, waarbij 1 de beste positie weergeeft en 50 de slechtste. Omdat niet ieder jaar dezelfde indicatoren in de Atlas voor Gemeenten worden opgenomen, zijn niet alle scores voor alle jaren bekend. De laatste kolom geeft de trend van de laatste 5 jaar weer. Een '+' duidt op een stijging van het rangordnummer (verbetering), een '-' op een daling (verslechtering), een '=' wil zeggen dat de positie weinig of niet is veranderd in de afgelopen jaren en een '-/+' op een wisselend verloop.

Indicator	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Trend
Arbeidsongeschiktheid	22	20	20	21	20	26	27	28	26	24	25	-/+
Armoede	41	41	43	43	43	47	47	47	47	47	48	-
Bereikbaarheid banen	1	1	4	4	4	7	7	5	2	4	3	+
Bevolkingsgroei (afgelopen 20 jaar)										6	7	=
Beroepsbevolkingsgroei										10	10	=
Bijstand	47	47	46	46	47	47	47	46	46	46	46	=
Corporatiewoningen										27	26	=
Culinair aanbod	6	11	6	7	7	7	9	11	14	17	14	-/+
Cultureel aanbod	7	5	8	8	8	9	9		12	14	12	-/+
Groeisectoren (zakelijk banen)	18	11	7	9	8	11	12	16	16	16	16	=
Huizenprijzen	16	19	17	17	15	15	14	14	12	11	10	+
Jeugdwerkloosheid			38							48	50	-
Koopwoningen	42	43	43	43	44	44	44	44	45	45	45	=
Klassieke concerten	6	4		4					15	13	10	++
Praktisch geschoolden	23	27	31	29	23	19	17	23	21	18	21	-/+
Natuurgebieden omgeving	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	=
Participatie vrouwen	32	34	36	38	38	38	47	46	43	43	45	-
Particuliere huurwoningen										2	2	=
Podiumkunsten		5	8	8	8	9	11	12	12	14	12	=
Sociaaleconomische index	34	34	35	38	38	40	41	43	41	40	41	-/+
Toneel/Theater	7	7		9						9	5	+
Universiteiten in omgeving	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	=
Veiligheid	42	26	41	47	48	48	48	47	46	46	47	=
Vooroorlogse woningen	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	=
Werkgelegenheidsquote	25	24	29	29	30				25	22	21	++
Werkgelegenheidsontwikkeling	18	17	34	29	30	27	28	20	22	26	18	+
Werkloosheid	24	26	34	46	48	48	48	47	47	48	49	-
Woon aantrekkelijkheid	5	5	6	6	5	6	7	5	6	9	6	-/+

COLOFON

Uitgave

Gemeente Den Haag

DSO / Strategie, Externe Betrekkingen, Portfoliomanagement en Onderzoek

November 2021

Inlichtingen

DSO/Programmamanagement, Strategie en Onderzoek (PSO)

Henk van Andel (070 – 35 35565 / henk.vanandel@denhaag.nl)

De opstellers hebben geen aansprakelijkheid inzake het gebruik en toepassing van de gepresenteerde gegevens. Afwijkingen in absolute aantallen en % kunnen veroorzaakt worden door afrondingen. Bij gebruik van cijfers is bronvermelding verplicht.